

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐบาลไทยมีนโยบาย ที่จะผลักดันให้ประเทศไทยก้าวไปสู่การเป็น “ซูเปอร์มาร์เก็ตของโลก” โดยได้มีนโยบายแห่งชาติด้านอาหารและคณะกรรมการแห่งชาติด้านอาหารตั้งแต่ปี 2535 ต่อมาได้มีการจัดทำระบบความปลอดภัยด้านอาหารแห่งชาติ โดยรับความเห็นชอบจากคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ ด้านอาหารเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2542 (กองควบคุมอาหาร 2545) อุตสาหกรรมอาหารซึ่งรวมทั้งสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์ประมง จัดเป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพในการส่งออกสูง โดยมีมูลค่าคิดเป็นร้อยละ 17.5 ของมูลค่าส่งออกทั้งหมด หรือมากเป็นอันดับหนึ่งของสินค้าส่งออกไทย และไทยมีฐานะเกินดุลในการส่งออกสินค้าประเภทอาหารมาโดยตลอดแม้ช่วงวิกฤติเศรษฐกิจ มูลค่าการส่งออกรวมของสินค้าอาหารไทยปี 2544 มีมูลค่าเท่ากับ 442,491 ล้านบาท โดยประเทศผู้นำเข้าหลักในกลุ่มสินค้าอาหารประกอบด้วย สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และประเทศในกลุ่มเอเชีย ได้แก่ ฮองกง สิงคโปร์ ฮ่องกง จีน มาเลเซีย และเกาหลี (มัทนา แสงจินดา ; 2545: 227)

การเพาะเลี้ยงกุ้งทะเลของไทยมีการเพาะเลี้ยงแบบพัฒนามาเกือบ 15 ปี และไทยสามารถส่งออกกุ้งทะเลจากการเพาะเลี้ยงได้เป็นอันดับหนึ่งของโลกมาตั้งแต่ปี 2534 และมีส่วนแบ่งในตลาดโลกประมาณ 30 % ปัจจุบันมีพื้นที่เลี้ยงประมาณ 450,000 ไร่ เกษตรกรประมาณ 25,000 ราย มีผลผลิต ประมาณ 300,000 ตัน สามารถส่งออกทำรายได้เข้าสู่ประเทศ 100,000 ล้านบาท เป็นรายได้เข้าประเทศระดับต้นๆของการส่งออกของสินค้าหรือรายได้ ปัจจุบันการเพาะเลี้ยงประเทศไทยประสบปัญหา หลายด้านด้วยกัน เช่น ปัญหาคุณภาพกุ้งมียาปฏิชีวนะตกค้าง และการเลี้ยงมีการทำลายสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะกลุ่มประเทศสหภาพยุโรป มีการตรวจเข้มงวดยาปฏิชีวนะตามมาตรฐานใหม่ ซึ่งไม่มีการแจ้งล่วงหน้า ทำให้สินค้าที่ตรวจพบสารตกค้างถูกเผาทำลาย ทำให้ความเสียหายต่อประเทศผู้ส่งออกเป็นอย่างมาก

กรมประมงจึงได้ดำเนินการแก้ไขปัญหานี้อย่างเร่งด่วน โดยการจัดทำระบบคุณภาพกุ้งเลี้ยงด้วยระบบมาตรฐานฟาร์มเลี้ยง (Good Aquaculture Practice ; GAP) ซึ่งเป็นมาตรการระยะยาวที่จะยกระดับมาตรฐานอุตสาหกรรมการเพาะเลี้ยงกุ้งอย่างครบวงจร เพื่อส่งผลให้ผู้ประกอบการ

ได้รับการรับรองเป็นตราเครื่องหมายสินค้ากุ้งคุณภาพ (Thai Quality Shrimp) เป็นมาตรฐานสินค้ากุ้งที่ได้รับตามมาตรฐานของประเทศผู้ซื้อ และสามารถแข่งขันกับประเทศคู่ค้ารายอื่นๆ ได้

(www.nicaonline.com คั่นคิน 12 สิงหาคม 2550)

เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งขาวในจังหวัดชุมพร มีการเลี้ยงกุ้งมานานแล้ว และยังเป็นการเลี้ยงแบบเดิมอยู่ ส่วนน้อยที่มีการเพาะเลี้ยงแบบพัฒนาและมีการจดทะเบียนรับรองตามมาตรฐาน GAP ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อต้องการศึกษาข้อมูลต่างๆ ของเกษตรกรผู้ได้รับมาตรฐานแล้ว เพื่อนำไปเป็นแนวทางส่งเสริม แนะนำแนวทางแก่เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งขาว ที่ยังไม่ได้รับมาตรฐาน GAP นำไปปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้ได้รับมาตรฐานต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้ผลผลิตสัตว์น้ำโดยรวมของประเทศไทยมีมาตรฐานสากล ให้เป็นที่ยอมรับต่อนานาชาติ และผู้ซื้อมีความมั่นใจในความปลอดภัยของผลผลิตสัตว์น้ำของไทยในอนาคต ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพสังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่นๆ ของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในจังหวัดชุมพร
- 2.2 เพื่อศึกษาระดับความรู้ แหล่งที่มาของความรู้ การสนับสนุนของเจ้าหน้าที่
- 2.3 เพื่อศึกษาถึงระดับการยอมรับของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งขาวตามแนวทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในจังหวัดชุมพร
- 2.5 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตกุ้งขาวตามแนวทางทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในจังหวัดชุมพร
- 2.6 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งขาวในจังหวัดชุมพร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตกุ้งขาวตามแนวทางทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำดี ที่เหมาะสมของเกษตรกร สามารถนำมากำหนดเป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรตามได้ดังนี้

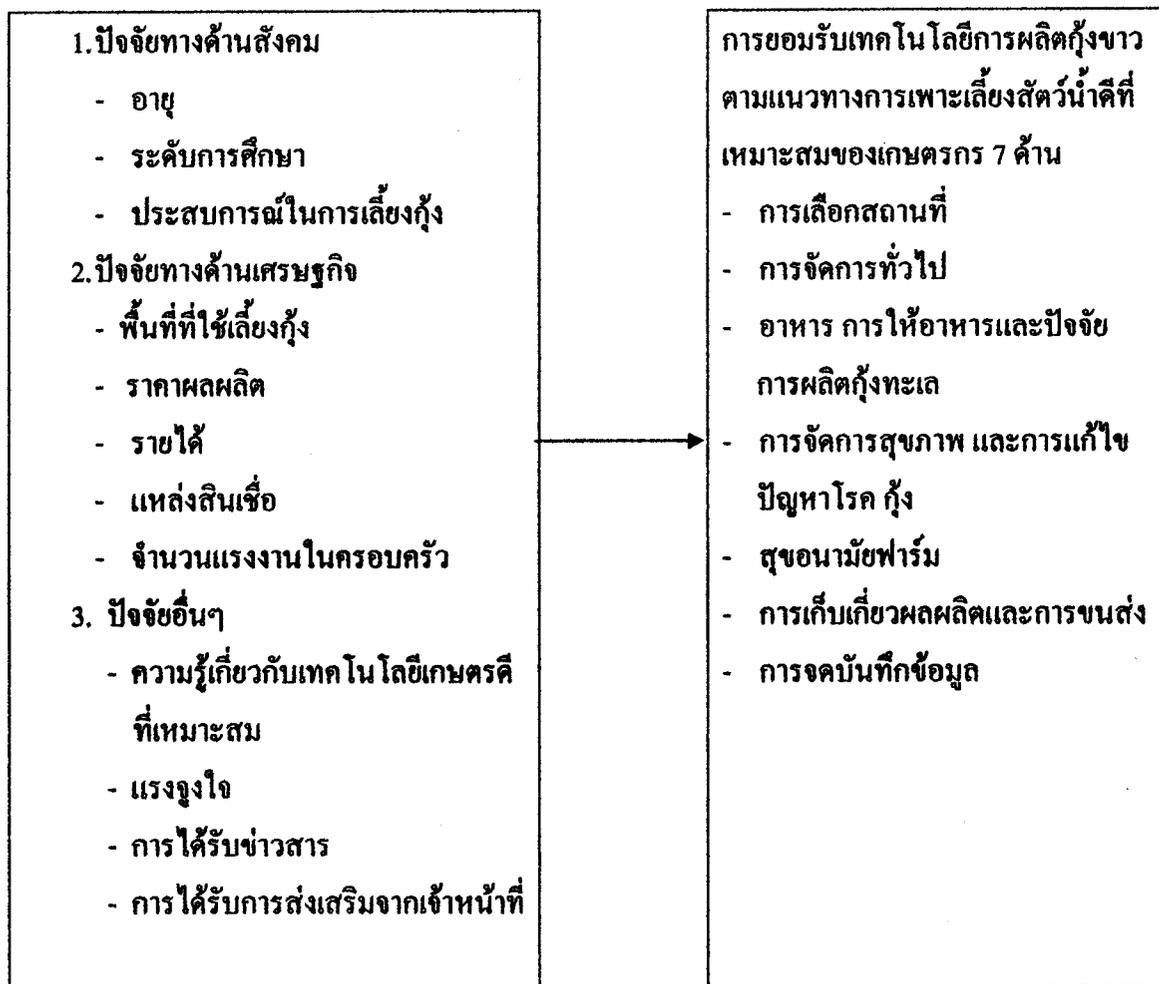
- 3.1 ตัวแปรอิสระ เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและปัจจัยอื่นๆ ปัจจัยด้านสังคม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการเลี้ยงกุ้ง ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ขนาดพื้นที่ที่ใช้ผลิตกุ้ง ราคาผลผลิต รายได้จากการเลี้ยงกุ้ง และแหล่งสินเชื่อ

ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีเกษตรที่เหมาะสม แรงจูงใจ การได้รับข่าวสาร และการได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่

3.2 ตัวแปรตาม เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับ การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตกุ้งขาวตามแนวทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำดีที่เหมาะสม ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งขาว การเลือกสถานที่ การจัดการทั่วไป อาหาร การให้อาหารและการจัดการใน ระหว่างเลี้ยง การจัดการสุขภาพ และการแก้ไขปัญหาโรค กุ้ง สุขอนามัยฟาร์ม การเก็บเกี่ยวผลผลิตและการขนส่ง ดังภาพที่ 1.1

ตัวแปรอิสระ (Independent variable)

ตัวแปรตาม(Dependent variable)

ภาพที่ 1.1 รูปแบบจำลองกรอบแนวคิดการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

ตัวแปรอิสระต่อไปนี้มีอย่างน้อย 1 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตกุ้งขาวตามแนวทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในจังหวัดชุมพรได้แก่

4.1 ปัจจัยทางด้านสังคมมี 3 ปัจจัยได้แก่

- อายุ
- ระดับการศึกษา
- ประสบการณ์ในการเลี้ยงกุ้ง

4.2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจมี 5 ปัจจัย ได้แก่

- ขนาดพื้นที่ที่ใช้ผลิตกุ้งขาว
- ราคากุ้งขาว
- รายได้จากการเลี้ยงกุ้งขาว
- แหล่งสินเชื่อ
- จำนวนแรงงานในครอบครัว

4.3 ปัจจัยอื่นๆ

- ความรู้เกี่ยวกับเกษตรที่ดีที่เหมาะสม
- แรงจูงใจ
- การได้รับข้อมูลข่าวสาร
- การได้รับการส่งเสริมจากเจ้าหน้าที่

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตกุ้งขาว และแนวทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำดีที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งขาวในจังหวัดชุมพร ดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการยอมรับ เทคโนโลยีการผลิตกุ้งขาว และแนวทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำดีที่เหมาะสม

5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่พื้นที่ ที่มีจำนวนผู้เลี้ยงกุ้งขาวมากที่สุดและได้รับการรองมาตรฐาน GAP จากกรมประมง คือ อำเภอเมือง และอำเภอสวี ในจังหวัดชุมพรเท่านั้น

5.3 ขอบเขตด้านประชากร เป็นเกษตรกรที่ผู้เลี้ยงกุ้งขาวที่ได้รับการรองมาตรฐาน GAP จากกรมประมง จำนวน 157 คน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 เกษตรกร หมายถึงเกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงกุ้งขาวตามแนวทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำค้ำที่ที่เหมาะสมในจังหวัดชุมพรที่จดทะเบียนกับกรมประมงปี 2550

6.2 กุ้งขาว หมายถึง กุ้งทะเลที่เกษตรกรเพาะเลี้ยง

6.3 เทคโนโลยีการเลี้ยงกุ้งขาว หมายถึงกิจกรรมต่างๆที่เกษตรกรใช้ในการเลี้ยงกุ้งขาวเช่น การเลือกสถานที่ การเตรียมบ่อเลี้ยง การปรับปรุงบ่อ การเตรียมน้ำก่อนปล่อยกุ้ง การคัดเลือกพันธุ์กุ้งเป็นต้น

6.4 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำค้ำที่ที่เหมาะสม หมายถึงการผลิตกุ้งทะเลให้มีคุณภาพปลอดภัยต่อผู้บริโภค ทำให้ถูกสุขลักษณะที่ดีของฟาร์มเลี้ยงกุ้งทะเลป้องกันการใช้ยา และสารเคมีในการเลี้ยง ไม่ให้มีสารตกค้างในเนื้อกุ้ง (www.gotoknow.org/blog/group704/15725 ค้นคืน 6 สิงหาคม 2550)

6.5 การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตกุ้งขาวตามแนวทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำค้ำที่ที่เหมาะสม หมายถึงการที่เกษตรกรยอมรับปฏิบัติตามแนวทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำค้ำที่ที่เหมาะสมในด้านต่างๆ คือ อาหารและการจัดการให้อาหาร โรงเรือนและอุปกรณ์ในการผลิต การจัดการและการป้องกันโรคระบาด

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทราบถึงระดับการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตกุ้งขาวตามแนวทางเกษตรค้ำที่ที่เหมาะสมของเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในจังหวัดชุมพร

7.2 เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยีอื่นๆ ต่อไปในการผลิตกุ้งขาว

7.3 นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาใช้ประกอบการวางแผน กำหนดแนวทางการส่งเสริมและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเลี้ยงกุ้งขาวให้เหมาะสมกับความต้องการของตลาดสากล

7.4 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการเลี้ยงกุ้งขาวต่อไป